

E 143/19

A MAGYAR REFORMÁTUS PRESBITER JOGAI, KÖTELESSÉGEI ÉS FELELŐSSÉGE

ÍRTA

ERDŐS KÁROLY

Az 1934. évvel életbe léptek azok az Egyházi Törvények, amelyeket a magyarországi református egyháznak 1928. évi május 8-án Budapesten megnyílt országos zsinata alkotott és amelyeket Horthy Miklós kormányzó úr Őfőméltósága 1933. évi október 31-én jóváhagyott és megerősített.

Az Egyházi Törvények szép kiállításban megjelentek. Bárki megszerezheti, olvashatja, rendszerét áttekintheti és belőle megtudhatja mindazt, ami a magyar református egyház alkotmányára és igazgatására vonatkozik. Így megtudhatja azt is, ami a presbiterre tartozik. Megtudhatja elsősorban az I. törvénycikk 44., 45. és 46. §-aiból, amelyek különlegesen is ezt a közös címet viselik: A presbiterek. De e három §-on kívül még igen sok olyan törvényszakasz van, amelyek a presbiterre vonatkoznak. Ha tehát teljes képet akarunk nyerni arról, hogy a magyar református egyházban mik a presbiter jogai, kötelességei és felelőssége, akkor helyes dolog lesz figyelembe venni a presbitert szorosabban érdeklő összes szakaszokat. ¶

„Az egyház a maga szolgálatára bármely tagját elhívhatja“ (I. tc. 9. §), tisztviselőjéül azonban csak azokat, akiket erre alkalmasaknak lát. Az egyházközség tisztviselői közé tartoznak a presbiterek is

(I : 32), akiknek mindegyike a tisztségét a presbitérium előtt tett esküvel foglalja el (I : 32, 4. bekezdés). Ezt a tisztséget „az egyházközségnek minden olyan tagja, aki arra az egyházi törvény értelmében választható, elfogadni s legalább egy éven át viselni köteles. A tisztség viselése alól azonban fel kell menteni azt, aki előrehaladott koránál, állandó betegeskedésénél, vagy a megélhetésért végzett munkája nagyságánál fogva a szolgálatot megfelelően ellátni nem képes, továbbá aki katona, vagy az egyházközségi feladatok végzését lehetetlenné tevő nagymértékű más egyházi vagy polgári közzolgálatot teljesít.“ (I : 36).

A presbiterek közé tartoznak hivataluk alapján az egyházközség lelkipásztorai, vallásoktató, intézeti és helyettes lelkészei, főgondnoka és gondnoka, tanítója, vagy kántora és az elemi iskolánál magasabb iskolák tanárai közül iskolánként egyegy (I : 46). A presbiterek száma, a lelkészeket és tanítókat nem számítva, nyolcnál kevesebb és száznál több nem lehet (I : 46).

A presbitereket a kisebb egyházközségben egyetemlegesen, az egyháZRészekre tagozódó egyházközségekben egyháZRészenként választják (I : 56). „A tanárok és tanítók közül választott presbiterek megbízatása három évre szól. A többi presbiter szolgálati ideje tizenkét év, oly módon azonban, hogy negyedrészüket három évenként kilép.“ (I : 57).

A) megválasztott presbiter *jogai* :

1. részt vesz a presbitérium gyűlésein és tanácskozásaiban (I.: 44a),

2. közreműködik a szabályrendelet készítésében (I : 7),

3. presbitertársaival együtt az egyház minél tökéletesebb szolgálhatása érdekében egyesületet alkothat (I : 13),

4. presbitertársaival együtt, a törvényben megállapított szám szerint, a presbiteri gyűlés összehívását kérheti (I : 66, 3. bek.),

5. a presbiteri gyűlés előtt 48 órával önálló indítványt adhat be (I : 67, 2. bek.),

6. választásnál, vagy személyi vonatkozású ügy eldöntésénél titkos szavazás elrendelését kívánhatja (I : 70, 3. bek.),

7. az egyházi tisztviselők választásában a törvény által megállapított határok között részt vesz (I : 74 l),

8. felsőbb egyházi hatóságok tagjainak és tisztviselőinek megválasztásánál szavaz (I : 74x),

9. az egyházközségből az egyházmegyére küldött világi képviselő választásában részt vesz s ha megválasztják ilyenek, az egyházmegyei közgyűlésnek tagja (I : 107g),

10. lelkipásztorcseré alkalmával, mint a presbitérium tagja, szavaz (II : 27),

11. a lelkipásztori állás meghívás útján történő betöltésénél a presbitériumban szavaz (II : 32, 2. bek.),

12. a presbitérium részéről történt kiküldetés esetén részt vesz az egyházmegyei lelkipásztori jelölő bizottságban, mint a választó egyházközség kép-

viselője és mint ilyennek az óhaját figyelembe kell venni (II : 42),

13. a lelkipásztori jelölő bizottság jelölése ellen, mint presbiter, felelbezhethet (II : 43),

14. egyházközségi választásoknál, megválasztás esetén, szavazatszedő bizottsági tag (II : 45),

15. az egyházközségi választásoknál, mint a presbitérium kiküldöttje, leadhatja szavazatát annál a bizottságnál, ahol működik (II : 50, 4. bek.),

16. az egyházközség által rendszeresített és fenn-tartott vallásoktató lelkészi állás betöltésénél szavaz (II : 89),

17. tanító választásnál szavaz (V : 23),

18. az igazgatótanító megválasztásában részt vesz (V : 26),

19. kis gyülekezetben tisztségénél fogva, nagyobb gyülekezetben megválasztás esetén, tagja az iskola-széknek és gyakorolja mindazokat a jogokat, amelyek az egyházkerületi szabályrendelet megállapít (V : 46),

20. ha az egyházközség polgári iskolát, tanító- vagy tanítónőképző-intézetet, vagy bármilyen középiskolát tart fenn, e tanintézetek rendes tanárainak választásánál szavaz (V : 57, V : 75, V : 93),

21. megválasztás esetén tagja a polgári iskolai, illetve a tanító- vagy tanítónőképző-intézeti, avagy középiskolai igazgató-tanácsnak és gyakorolja a tagsággal járó jogait és kötelességeit (V : 67, V : 80, V : 110),

22. kétezer lelken aluli egyházközségben a presbitériumban gyakorolja az egyházközségi bírásko-

dást, nagyobb gyülekezetben, megválasztás esetén az egyházközségi bíróság tagja (VI : 4).

B) Minthogy Urunk Jézus Krisztus úgy tanította tanítványait és így minket is, hogy „aki ti közöttetek nagy akar lenni, legyen ti szolgátok“ (Mt 20₂₆), ezért egészen természetes, hogy a presbiternek is nem az a földolga, hogy a jogai felett féltékenyen őrködjék, hanem az, hogy a kötelességeit híven teljesítse.

Apróra szedve, az Egyházi Törvényeink szerint a presbiter *kötelességei*, hogy :

1. tisztségét legjobb tudása és ereje szerint, személyes és párt érdekekre való tekintet nélkül, egyedül az egyház érdekének szem előtt tartásával tölti be, megemlékezvén arról, hogy aki az Istent szolgálja, a föld sava és a világ világossága legyen (Mt 5_{13—14}). (I : 9),

2. a presbitérium gyűlésein és tanácskozásai-ban részt vesz (I : 44a),

3. ahol vannak egyházrészek, azok munkájában közreműködik (I : 21, 2. bek.),

4. bizottságokban dolgozik és a kiküldetésekben eljár (I : 44b),

5. az egyházközség tagjait az egyház és iskola iránti kötelességeik teljesítésére buzdítja, az Isten törvényének megtartására szeretettel figyelmezteti, inti azokat, akik rendetlenül járnak (1 Thess. 5₁₄), inti, mint atyjafiát (2 Thess. 3₁₅) alázatosság lelkével (Gal. 6₁), (I : 44c),

6. a lelkipásztort egyházvédő és építő munkájában minden irányban támogatja (I : 44d),

7. az egyházközségnek az ő felügyeletére bízott tagjait időnként, de legalább évenként egyszer meglátogatja, különösen az elhagyottakat és betegeket felkeresi és a lelki gondozás és misszió munkájában a lelkipásztornak segítségére van (I : 44e),

8. a vegyesházasságokat figyelemmel kíséri s a vegyesházasságra lépő egyháztagot a házasságból születendő gyermekek vallása tekintetében az egyházra nézve káros megegyezés létesítésétől visszatartani igyekszik, tapasztalataira a lelkipásztor figyelmét felhívja (I : 44f),

9. mind magán-, mind családi életével, valamint az egyház iránt törhetetlen ragaszkodásával, tisztos magaviseletével, Isten házának buzgó gyakorlásával, a sákramentomokkal való éléssel az egyháztalagok előtt példaként világol (I : 44g),

10. olyan ügy tárgyalásánál, amelyben érdekelt, nem vesz részt (I : 69),

11. a vallásos és erkölcsi életre felvigyáz, ezek hanyatlását meggátolni igyekezik (I : 74a),

12. az egyházi fegyelemben részt vesz (I : 74b),

13. az istentiszteleti rend felett őrködik, a templomra, iskolára vigyáz (I : 74c),

14. a vasárnap és ünnepek megtartására felügyel (I : 74d),

15. a missziói munka által rá rótt feladatot teljesíti (I : 74e),

16. az egyházközséghez tartozó iskolaköteles gyermekek oktatását támogatja (I : 74f),

17. gondja van az egyháztalagok társadalmi (szoci-

ális) és gazdasági életére, a munkaképtelen szegényekre és árvákra (I : 74g),

18. felügyel az egyházközség és az iskola törvényes szabadságára (I : 74h),

19. felügyel az egyház ingó- és ingatlan javaira és alapítványaira (I : 74m),

20. felügyel az egyházközség körében működő vallásos és egyházi célú egyesületekre (I : 74q),

21. gondja van a temető és temetés rendjére (I : 74r),

22. mint az egyházközségi bíróság tagja, esküt tenni köteles (VI : 39).

Egy szóval kötelessége a presbiternek, hogy mindenestől átérezze azt, amit Isten az ószövetségi prófétának mondott eme szavaival : „Te, embernek fia, őrállóul adtalak téged Izráel házának“ (Ezék. 33₇).

C) A kötelességteljesítés mögött a lelkiismereten kívül őrt áll az emberi törvény is.

A *felelősséget* érezni kell a presbiternek az Egyházi Törvények szerint is. Ezért :

1. ha három egymásután következő presbiteri gyűlésen a presbiter nem jelenik meg és elmaradását a presbitérium felhívásának kézbesítésétől számított 15 nap alatt sem igazolja, presbiteri tisztségéről lemondottnak kell tekinteni (I : 45, 2. bek.),

2. minden kötelességszegő cselekményért és mulasztásért vagyoni felelősséggel tartozik (I : 11 és 73),

3. az ellen a presbiter ellen, aki a közönséges istentiszteletekről állandóan elmarad, az úrvacso-

rával éleستől vonakodik, a neki kiosztott lelki gondozási vagy missziói munka teljesítését igazolatlanul megtagadja, vagy házassága kötésénél és gyermekei vallásos nevelésének ügyében egyházunk rovására jár el, fegyelmi eljárást kell indítani (I : 45),

4. ha pedig előadná magát az az eset, hogy a presbiterek megfeledkezzenék magasztos hivatásukról és a gonosz csábítása folytán építés és gondozás helyett az Úr házát rombolnák és szőlejét irtanák ; akkor jogában van a felsőbb egyházi hatóságnak a presbitériumot feloszlatni és ezzel a presbiteri tisztségtől valamennyi presbitert megfosztani (I : 78).

A felelősségrevonásnak csak ezeket az eseteit állíthatjuk egybe az Egyházi Törvényekből. Hogy azonban több esetre és nagyobb felelősségre is gondol a törvény, annak fényes bizonyítéka az az *eskü*, amelyet 1934. január elsejétől minden presbiter letenni köteles. Szükségesnek tartom, hogy ezt az esküt előbb közöljem és azután néhány szóval körülírjam.

„Én esküszöm az élő Istenre, aki Atya, Fiú és Szentlélek, teljes Szentháromság, egy örök igaz Isten, hogy presbiteri tisztemben híven és igazán eljárók ; egyházunk törvényeit megtartom s a rámbízott feladatokat pontosan teljesítem ; a gyülekezetben az igaz keresztyén hit és a tiszta erkölcs fenntartásán, a gyermekeknek református vallásunkban való nevelésén, a szegények és elhagyottak gondozásán buzgón munkálkodom ; az egyházi fegyelmet Isten ígéje és a törvény alapján személyválogatás nélkül gyakorolom ; az egyházközség szellemi és anyagi gyara-

podását előmozdítani igyekszem; az egyház javát a magam hasznának elébe helyezem és minden igyekezetemmel azon leszek, hogy magamat egész életemmel Jézus Krisztus alázatos szolgájának s református keresztyén anyaszentegyházunk hű tagjának bizonyítsam. Isten engem úgy segítjen.“

Jelentése ennek az eskünek ez: *Én*, minden egyes presbiter, egyéni testi-lelki erőimnek tudatában és érzésében, *esküszöm*, a legünnepélyesebben és teljes felelősséggel fogadom, *az élő Istenre*, aki épen azért, mert él, mindent lát; tud, látja a lelkem készségét és tisztaságát is, *aki Atya, Fiú és Szentlélek*, azaz teremtő, megváltó és megszentelő *egy örök igaz Isten*, aki amiként idő szerint az ő földi anyaszentegyháza tagjai közé beállított, aképen igazsága szerint felettem ítéletet tart ahhoz képest, *hogy presbiteri tisztben*, amely tisztet a gyülekezet bizalma kitüntetésképen, de teljesen meg nem érdemelten reám ruházott, *híven*, Isten iránt való odaadó, változatlan elszánással és *igazán*, lelkiismeretem tisztasága szerint *eljárok*. *Egyházunknak* —, amely Jézus Krisztus közönséges anyaszentegyházának egyik része (I : 1), amely az első pünkösdkor fundáltatott és az Úr akaratából a reformátorok által az ősi evangéliumi alapra visszahelyezett eklézsia — *törvényeit*, mint országos zsinatunk által lelkiismeretes felelősséggel hozott és legfelsőbb polgári fejünk által megerősített rendelkezéseket *megtartom s a rámbizott feladatokat*, amelyek Isten országának földön való megvalósítását célozzák, ellenőrzés nélkül, saját magam legjobb belátása szerint *pontosan teljesítem*.

A *gyülekezetben*, amely a szentek egyessége, a teljes szentírásban foglalt és hitvallásos könyveink alapján tisztán és elegyítetlenül magyarázott *igazkeresztyén hit és a* minden maradandó emberi közösség alapjául szolgáló *tiszta erkölcs* csorbíthatlan és meghomályosíthatlan *fenntartásán* munkálkodom. A *gyermekeknek*, a jövő nemzedék gyülekezetének magyar reformátoraink tudománya, hitvallóink lelke, vitézeink fegyvere és vértanúink vére által részünkre megtartott *református keresztyén vallásunkban való nevelésén* munkálkodom. Munkálkodom azzal, hogy magam megyek elől példaadólag a templomba-járással, az úrvacsorával való éléssel, a tiszta evangéliomi tanításon túlmenő mindenféle idegen tudomány megvetésével, református hitemben való megingathatatlan megmaradással, mert végezetre el akarom mondani az apostollal én is : „a hitet megtartottam“ (2 Tim 4—7). De munkálkodom a gyermekek református keresztyén vallásunkban való nevelésén azzal is, hogy tőlem telhetőleg nem engedem, hogy azok közül, akiket Isten végtelen kegyelme a világosság egyházába helyezett, akár maguk személyében, akár ivadékaikban a sötétségbe, a lelki rabságba tántorodjanak, mert pirulás nélkül kívánom elmondani az Úr előtt az ő szavait : „akiket nékem adtál, megőrizém és senki el nem vezett közülök.“ (Ján 17₁₂). A *szegények*, mert ezek mindenkor lesznek közöttünk (Mt 26₁₁) és az *elhagyottak*, az Úr kicsinyei *gondozásán buzgón*, szívem szerint, belsőmtől indítatva *munkálkodom*, mert tudom, hogy, amennyiben megcselekedtem ezt egy-egy az én legkisebb atyámfiái közül, magával az

Úrral cselekedtem azt (Mt 25₄₀). Az *egyházfegyelmet*, hogy az egyházban lelki téren is „mindenek ékesen és szép renddel legyenek“ (1 K 14₄₀), *Isten ígéje szerint*, amely a szeretet szerint fedd (Mt 16_{17—19} 18_{15—20}) és a megállapított egyházi törvény alapján, tárgyilagosan és gyógyítani kész akarattal *személyválogatás nélkül* (Róm 2₁₁ Kol 3₂₅) *gyakorolom*. Ezt a gyakorlást pedig magamon kezdem el, mert nem mondhatom a felebarátomnak: hadd vessem ki a szálkát a te szemedből, holott imé az én szememben gerenda van (Mt 7₄). Épen ezért „ebben gyakorlom magamat, hogy botránkozás nélkül való lelkiismeretem legyen az Isten és emberek előtt mindenkor“ (ACs 24₁₆). *Az egyház javát*, mind az egyházközség, mind az egyetemes magyar református egyház javát akár anyagi, akár szellemi legyen az, *elébe helyezem a magam hasznának*, amely muló és önző az egyház javához képest. *És minden igyekezetemmel*, sáfárságra kapott lelki képességeimmel *azon leszek, hogy magamat*, minden gyarlósága mellett is ajándékuul nyert *egész életemmel*, az én Úram a *Jézus Krisztus alázatos szolgájának*, hűséges alattvalójának s ama szegeletkövön felépült (Ef 2₂₀) *református anyaszentegyházunk* öntudatos, Krisztussal, mint Fővel közösségben levő *hű tagjának bizonyítsam. Isten engem úgy segítjen.*

Csoda, hogy a gyarló ember össze nem roskad ennek a felelősségnek a megérzésén. Csoda, hogy kétségbe nem esik, amikor őszintén vizsgálgatva magát, azt látja, hogy ő „a vak űr, a néma hírnök, a béna harcos, a sánta futár, a betegségben járatlan orvos“ (Husz J. : Bizonyáságtétel 11.).

De lelkesít a mult, amely bizonyos fénnel mutat előre, mert így szól az Úr hozzánk: „Álljatok az útakra és nézzetek szét és kérdezősködjetek a régi ösvények felől, melyik a jó út és azon járjatok, hogy nyugodalmat találjatok a ti lelketeknek“ (Jer 6₁₆). Bátorít az Úr, mert Ő mondá: „ahol ketten, vagy hárman egybegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük“ (Mt 18₂₀). Megerősít az Úr, Akinek adott minden hatalom mennyen és földön, mert Ő mondá: „Imé én tiveletek vagyok minden napon a világ végezetéig“ (Mt 28₁₈ és 20).

Azért a presbitereket kérem én, a presbitertárs: Viseljetek gondot magatokra (ACs 20₂₈) és legeltessetek az Istennek köztetek levő nyáját, gondot viselvén arra nem kényszerítésből, hanem örömet, sem nem rút nyereszkesedésből, hanem jóindulattal, sem nem úgy, hogy uralkodjatok a gyülekezeten, hanem mint példaképei a nyájnak. És amikor megjelenik Krisztus, a főpásztor, elnyeritek a dicsőségnek hervadatlan koronáját (1 Pt 5₁₋₄).

